

Nieuwsbrief Edgar Tinelmuseum (maart 2024)

Beste Tinelliefhebber,

In deze nieuwsbrief staan we stil bij het overlijden van Jozef Blommaert, ere-voorzitter, en Jan De Vos, oud-penningmeester. Verder kan u de samenvatting lezen van het derde en vierde rapport van de Prijs van Rome en we rapporteren een nieuwe aanwinst.

Je kan je lidmaatschap voor 2024 vernieuwen indien dit nog niet gebeurd is, door min. 5 euro over te maken op:

Edgar Tinelmuseum van Sinaai VZW

IBAN : BE56 4013 5175 8188

BIC : KREDBEBB

Uw lidgeld wordt goed besteed.

Veel leesplezier

Marc Laceur

In Memoriam

Jozef Blommaert (1935 -2023) overleden op 9 december

Jan de Vos(1949-2023) overleden op 31 december

In december 2023 was ook onze vzw Edgar Tinelmuseum in rouw bij het overlijden van twee bestuursleden die in de geschiedenis van het museum en het levend houden van de herinneringen aan onze beroemde dorpsgenoot een belangrijke rol hebben gespeeld. In het spoor van de oprichters van het Tinelcomité hebben zij meegewerkt aan de uitbouw van het museum en het bekend maken en laten uitvoeren van de muziek van Edgar Tinel.

Het geboortehuis in de Tinelstraat en zijn grafmonument zijn de zichtbare herinneringen. Het opbouwen van de collectie was sinds de dood van de destijds wereldberoemde musicus het doel van het Sinaaise Tinelcomité. De vader van Jan, Marcel De Vos en Jo De Vos, zijn broer, hebben zich daar levenslang voor ingezet. Toch zal het duren tot 1992 vooraleer een gerenoveerd en definitief museum kon geopend worden op de eerste verdieping van het vroegere schoolhuis. Jef Blommaert, de voorzitter en Jan De Vos, het jongste bestuurslid, luisterden glunderend naar de toespraken bij de opening.

Jozef Blommaert was een van de muzikliefhebbers die zich op tal van terreinen heeft ingezet voor het muzikleven te Sinaai. Hij was medestichter en jarenlang ondervoorzitter van het mannenkoor Gaudeamus en dirigent van de gregoriaanse gezangen. Ook in het Tinelbestuur was hij als voorzitter een rots in de branding. Hij was stipt en punctueel, zijn notities werden zorgvuldig bijgewerkt en opgevolgd. Op het stadhuis bepleitte hij met succes de uiteindelijke renovatie van het museum. Hij wekte vertrouwen en was een vriend op wie je altijd kon rekenen. Tot zijn 75 jaar heeft hij zijn taak als voorzitter vervuld en zijn opvolging voorbereid. Als ere-voorzitter bleef hij bestuurslid tot de zorg voor zijn lieve echtgenote zijn eerste prioriteit werd. In december moesten wij afscheid nemen van onze ere-voorzitter en vriend.

Een paar weken later kregen wij het droeve bericht over het overlijden van Jan De Vos, onze voormalige penningmeester. Hij was de derde telg uit de familie De Vos die een belangrijke rol vervulde in het Tinelcomité en voor het Tinelmuseum. Jarenlang was Jan secretaris en penningmeester. Zijn broer Jo, van wie wij enige jaren geleden afscheid moesten nemen, was de gepassioneerde Tinelkenner en de auteur-redacteur van de Tinelkrant. Hun vader, Marcel De Vos was mede-oprichter van het comité en drijfveer van het hele Tinelgebeuren. Ter gelegenheid van de uitvoeringen van de grote werken van Tinel zoals Franciscus en Godelieve leefde heel Sinaai mee in de herdenking van de destijds wereldberoemd toondichter. De namen van die oratoria en andere werken van Tinel werden ook de namen van nieuwe straten in de gemeente. Toen de groeiende collectie voor het museum moest wachten op een definitieve huisvesting vond zij een onderkomen bij de familie De Vos.

Jan groeide op in een gezin dat Tinel kende en bewonderde. Hij werd het jongste bestuurslid van het Tinelcomité. Hij bleef bestuurslid zolang zijn gezondheid het hem toeliet. Met grote nauwgezetheid en verve vervulde hij zijn taken, vaak achter de schermen. Zowel de ledenadministratie, de verslaggeving, het beheer van de financiën, de bankverrichtingen en de nodige publicaties in het Belgisch Staatsblad waren bij hem in veilige handen. Na de opening van het definitieve museum werden open-deurdagen georganiseerd en jaarlijks een concert waarbij telkens ook werken van Tinel ten gehore gebracht werden. Dat waren voor Jan en het bestuur hoogtijdagen. Dat hij zijn geliefde familie zo vroeg moest verlaten heeft ook ons bestuur diep getroffen .

Met Jozef Blommaert en Jan De Vos verliest Sinaai twee persoonlijkheden die in het culturele leven van ons dorp een belangrijke rol gespeeld hebben. Na een succesrijke beroepsloopbaan bleven zij zij zich als vrijwilliger met even veel zorg inzetten voor de gemeenschap en ons erfgoed. Niet alleen in de archieven van de verenigingen laten zij sporen na. Allen die met hen mochten samenwerken behouden aan hen de beste herinneringen. Het waren trouwe vrienden. Aan hun familie betuigen wij ook langs deze weg ons medeleven. Wij delen in hun gemis.

Namens het bestuur van de vzw Edgar Tinelmuseum,

Nelly Maes

Voorzitter

Prijs van Rome 1877 (vervolg)

In de nieuwsbrief van december kon u de samenvattingen van de eerste twee rapporten lezen, die Edgar Tinel schreef nav het behalen van de Prijs van Rome. Hieronder vindt u de samenvatting van de twee laatste rapporten.

Rapport 3

Dit is geschreven te Keulen op 16 april 1879. Hij heeft de Beneden-Rijn bezocht en het rapport gaat daarover. Hij weidt uit over een concert te Keulen onder leiding van Ferdinand Hiller waarop men delen van Iphigénie van Gluck ten gehore bracht. Hij heeft dit voor het eerst gehoord te Brussel aan het conservatorium, geleid door Gevaert. Tinel herinnerde zich de veelvuldige emoties die de muziek van Gluck teweeg bracht bij de uitvoering te Brussel: de grote passies van de Antieke wereld. Gluck liet hem leven in de fantastische tijd van Agamemnon, Klytaimnestra, Electra, Pylades, Iphigénie enerzijds en Aeschules en Sophocles anderzijds. De auteur zou verheugd geweest zijn de uitvoering van die dag mee te maken. De ideale Iphigénie heeft hij echter gehoord in Brussel. Die sensatie is niet te evenaren in de toekomst. Dit heeft echter zijn oordeel over de uitvoering in Keulen vertroebeld. Hij heeft geluisterd als criticus en niet als artiest.

Hij hoorde talrijke fouten die de dirigent had kunnen voorkomen indien hij het stuk goed had ingestudeerd. Hij geeft dan enkele voorbeelden.

Het was ook fout om de rol van Iphigénie te geven aan een zangeres die niets verstaat van de

muziek van Gluck en het was ook fout het koor heel de tijd Forte te laten zingen.

Hij zou het kunnen wijten aan een tijdelijke ongesteldheid van de dirigent, maar de uitvoering van de negende van Beethoven was ook slecht gedirigeerd. Wat is dan de reden van de slechte uitvoering?

Ferdinand Hiller is een meester dirigent, een befaamd musicus en het is ondenkbaar dat hij iets verkeerd zou doen. Maar hij heeft wegens zijn talent veel vijanden die hem kwellen en waartegen hij zich moet verdedigen. Deze pennengevechten duren al enkele jaren en wegen op Hiller. Ze putten hem uit en ontnemen hem de rust die nodig is om zulke grote ondernemingen tot een goed einde te brengen.

Nog een laatste bemerking ivm het concert. Na de uitvoering van het fragment van Gluck volgden Lieder met pianobegeleiding. Het is gebruikelijk dat in Duitsland kleine intieme poëtische stukken volgen op grote symfonische werken. Na een concert in een klein stadje vroeg Tinel zich af of dit wel gepast was. Maar zodra hij in Keulen, na Iphigénie, het lied Mondnacht van Schumann met pianobegeleiding hoorde, zo mooi, zo vol mysterieuze poëzie, in de immense zaal voor 6 à 7000 man, was er geen twijfel meer: het gaf hem een elektrische schok. Het Lied hoort niet in een symfonisch programma, maar met pianobegeleiding voor 200 man.

Hij had de heren nog willen berichten over het Duitse carnaval en de populaire liederen, maar omdat deze brief al behoorlijk vermoeiend is, zal hij dat later doen.

Hij voegt nog enkele woorden toe over Keulen. Het is de versterkte burcht van de Beneden-Rijn op klassiek gebied. Ze wordt geleid door de moedige Hiller. Maar geen leger zonder verrader.

Meneer Herkmann heeft het Wagnerisme naar Keulen gebracht en het is in opmars. De gotische instituten zijn in consternatie. Ze zijn bang om een koraal van Bach te laten horen. De vijand is tussen hun rangen geslopen en dreigt alles te vernietigen... Het theater is heden ten dage bezet door Wagner. De oude vriendschappen zijn verbroken en degene die hun hoop bewaard hebben, wenen want het onheil is over hen gekomen.

Maar de kalmte zal terugkeren. Iedereen zal zien dat Wagner revolutionair is, maar geen iconoclast. Hij is de grootste bewonderaar van Bach en Beethoven. Hij wil de vernieuwing van het theater. Zo zullen de aanbidders van de klassieke muziek hun muziek kunnen beluisteren in hun zalen. Maar zullen zij dan nog naar het theater gaan? Misschien. De grootste klassieke componist, met Bach, heeft een onvruchtbaar probeersel gemaakt met Fidelio. De grootste componist voor het theater, Wagner, heeft geen symfonie geprobeerd. Beduidt dit op een onverenigbaarheid tussen symfonie en theater?

En Mozart en Gluck? Mozart vertegenwoordigt niet het huidige theatergebeuren en Gluck heeft geen scene nodig voor zijn muziek.

Conclusie: de scheiding van de symfonie en van het theater ofwel de scheiding van twee toehoorders: die van Beethoven en die van Wagner? Beethoven zou beter begrepen worden en Wagner zou minder dwazen tellen in zijn rangen.

Cologne, 16 april 1879

Edgar Tinel

Rapport 4

Het laatste rapport is geschreven in Parijs. Tinel bericht over de actuele Franse muziek. Hij begint met te zeggen dat de plaats die de Franse muziek inneemt ten opzichte van de landen in Europa onaanzienlijk is. Het Frankrijk waar de literaire genieën als sterren hun stralen uitzenden over heel de wereld. Welke hoek van de wereld heeft niet gehoord van de namen uit bijv. De XVIIe eeuw? Wel, deze machtige literatuur, kent zijn gelijke niet in de muzikale kunst. Neem Duitsland, Rusland, Zweden, Noorwegen, Italië, België en vergelijk ze met Frankrijk. Jaarlijks worden in Duitsland nieuwe werken geproduceerd: hier een opera, daar een ouverture of een symfonie, of een sonate, zelfs een bescheiden lied. Ook in Rusland ontwaken de werkelijke artiesten. Zweden en Noorwegen, op de wereldkaart schijnen ze één, tonen hun gevoelige poëzie in hun producties. En

Italië, dat niet weet dat het ook zijn dolce-farniente van zich af begint te schudden om zijn zuidelijke passie te verenigen tot de grote muzikale beweging die een van de kenmerken van de 19e eeuw is en waarvan Duitsland het centrum en de ziel is. Heeft België één stad waar muziek niet hoog in het vaandel staat? Hij vergeet dan nog Engeland, dat ondanks zijn realisme, een kolossaal voorbeeld is van de bewondering van de Schoonheid en het Respect van de Kunst en zijn grote Meesters.

Frankrijk kan zich niet meten met deze atleten.

Wat is het muzikaal Frankrijk? Het land telt twee steden waar men zich serieus met muziek bezig houdt: Parijs en Angers. Men kan bezwaarlijk beweren dat Lyon, Marseille, Bordeaux, enz. artistieke bastions zijn. Het is alsof alle steden leven alsof kunst niets voor hen is en het is niet minder ongehoord om Parijs te zien bewegen alsof de huidige artistieke wereld eindigt bij zijn stadsmuren.

Tinel geeft dan het voorbeeld van Pétrarque van M. Duprat, dat in Marseille opgevoerd is met succes, en dat in Parijs gecrashed is. Hij denkt dat die zogezegde Franse amateurs flink verrast zouden zijn indien ze zouden deelnemen aan het Duits muziekleven. Het is alsof het Duitse volk tegenvoeters zijn.

Wat Parijs betreft: daar is tenminste leven, enthousiasme, talent, allemaal vermengd met lichtheid, maar met de intentie om het goed te doen - uiteraard zonder de duidelijke hulp van de buitenlanders. Hij vernoemt de Société des Concerts van het Conservatorium dat geloofd wordt door de grootste muzikanten van deze eeuw. Maar, sedert Mendelssohn heeft de dood toegeslagen in hun rangen, maar het schijnt dat op hun as nieuwe helden verrijzen. Men verzekert hem nochtans dat Habeneck nooit zal vervangen worden en dat Deldevez en Altès de heer Hainl niet zullen opvolgen. Maar wat er ook van zij, Beethoven, Mendelssohn en Schumann vinden in de huidige chefs van deze sociëteit waardige vertolkers die deze groten doen trillen in hun graf.

Tinel vindt het toch droevig dat in dit instituut Brahms geen plaats heeft. Hij denkt aan een complot tegen Brahms want noch Padeloup, noch Colonne hebben de poort geopend voor de grote symfonieën en choralen van Brahms. Buiten zijn Hongaarse dansen is er geen werk, buiten zijn pianoconcerto in re klein, uitgevoerd.

Dit komt door het Franse chauvinisme. Dit is anti-artistiek en nefast voor de vooruitgang van de kunst. Hij kan tien, twintig jonge Duitse meesters noemen die ze niet schijnen te kennen in Frankrijk: Kretschmer, Goldmark, Goetz, Grieg, Hartmann, Reinecke, Dvorak, Rheinberger, Volkmann, Bargiel, Gade, Hamerick, Von Holstein, Von Bronsart, Von Bülow, Ries, enz.

De Fransen wanen zich superieur boven de inwoners van de andere landen van Europa.

Als je de Fransman spreekt van Beethoven, dan zal hij riposteren: „En Berlioz?“. Berlioz, wiens naam eeuwig verbonden zal blijven met het stigma van de schaamte. Berlioz die ze verguisden en op wie ze nu, na zijn dood verliefd zijn.

Het huidige Duitsland bestaat dus praktisch niet in Parijs en de dilettant die daar alleen de concerten volgt en de nieuwe muziekliteratuur niet kent, kan er heel goed een seizoen doorbrengen zonder te beseffen dat er naast de bestaande composities nog andere nieuwe dingen zijn van Berlioz, Saint-Saëns, Massenet, Godard, Dubois, Lefebvre, Lalo, Cahen, Ten Brick, Joncières.

God verhoede dat hij erover nadenkt om de grote verdiensten van de meeste van deze muzikanten, en vooral van twee onder hen (de grote Berlioz, die uiteindelijk overal regeert) niet mee te tellen: hij noemt Saint-Saëns en Massenet; de eerste vertegenwoordigt de wetenschap, de tweede de inspiratie, en beide vullen elkaar aan.

Als het Franse publiek onwetend is en dat wil zijn, zijn de componisten van het huidige Frankrijk dat godzijdank niet; alles in hun werken en vooral in de werken van de twee reeds genoemde auteurs duidt op een gewetensvolle studie van de grote voorbeelden en een absoluut respect voor de vormen gecreëerd door de titanen van over de Rijn. En Duitsland eert hen. Verleden jaar heeft hij gezien dat Saint-Saëns gevierd werd in Leipzig.

Het zou ook buitengewoon oneerlijk zijn als hij niet zou getuigen van de moed, de waarde en het talent van de heer Padeloup, die zich inspant om degenen die daartoe niet in staat lijken te zijn, aan Parijs te laten wennen. Om nog maar te zwijgen van het eerbetoon dat hij geeft aan Beethoven,

Mozart, Haydn, Schubert. Hem behoort de eer toe dat hij Schumanns Faust nog geen jaar geleden in Frankrijk heeft geïntroduceerd en deze met geweld heeft opgelegd aan de Parijse frivoliteit. Het is ook aan hem te danken dat bepaalde jonge buitenlandse componisten in Parijs worden uitgevoerd – en begrepen. Maar Brahms, waar blijft Brahms meneer Padeloup!

Praten over de werken van het jonge Frankrijk lijkt mij overbodig, aangezien België ze net zo goed kent als Frankrijk zelf. Hij zou zeggen dat ze te goed gekend zijn omdat jonge Duitse symfonisten nauwelijks gespeeld worden. De Belgische muzikanten leunen te veel in de richting van Frankrijk. Het zou wijzer zijn dat ze minder Franse muziek spelen en meer Duitse. Deze is door de natuur van de auteurs, hun opleiding en hun milieu instructiever, serieuzer en sterker. De Franse muziek mankeert diepte en nodigt uit tot een *laissez-aller* die niets met België te maken heeft.

Tinel constateert dat Duitsland een goede invloed heeft op de jonge Franse componisten.

Zonder te verliezen wat altijd specifiek is geweest aan de Franse ziel, aan de Franse geest, lijkt de jonge school sterker dan haar voorgangers; zo zag de pen van Saint-Saëns de geboorte van werken die de Fransen nooit goed konden schrijven: sonates, duos, trios, enz., symfonische gedichten.

Tinel citeert ook de oratoria van Massenet, dat fijne talent, die geraffineerde dichter. Zijn orkestsuites zijn bruisend, Frans van geest en met warme en nieuwe tonen, enz.

Het is waar dat als het Franse publiek niet probeert zichzelf waardig te maken voor degenen die de toekomstige artistieke glorie van het vaderland zijn, we toch nooit moeten wanhopen. Hoeveel pogingen zijn er niet ondernomen door deze jonge strijders om die apathie te vernietigen. Maar heb moed, jullie allemaal die werken, onthou dat jullie het werk moeten consolideren en voltooiën en dat kun je doen zonder de hulp van de onverschilligen: put kracht uit het grote Duitsland dat u met belangstelling en vreugde aanschouwt, en er zal een dag komen waarop uw namen met onsterfelijke schittering zullen schitteren in het gouden boek van de Priesters van de Kunst.

Hier eindigt Tinel met de woorden: „*Comme voici ma petite revue terminée, je me nomme avec le plus profond respect, Monsieur le Ministre,*

Votre très-humble serviteur,
Edgar Tinel

Paris, avril 1880

Bronnen

Toondichter Edgar Tinel, Den Dissel, Sinaai, 2012

Edgar Tinel, Een cultuurhistorische studie, licentiaatsverhandeling Saskia De Vos, Leuven 1998

Archief Edgar Tinelmuseum: HAN028

Archief Edgar Tinelmuseum: Rapports du Prix de Rome: PUB2023-3, PUB2023-4

Nieuwe aanwinsten

We kregen een medaille in ons bezit die uitgegeven is ter gelegenheid van de Onthulling van het Grafmonument op 2 augustus 1931.

De medaille is in brons en gemaakt door Alfonse Mauquoy, Belgisch kunstenaar (1880-1954). De medaille was ons bekend, maar we hadden geen exemplaar in onze collectie.

